

Δύο Έλληνες πολεμιστές του 5ου αϊ. π.Χ.

Γιά πρώτη φορά έκτιθενται φέτος, σέ Μουσεία τής 'Ιταλίας, δύο χάλκινα αγάλματα, πού βρέθηκαν τό 1972 κοντά στίς ιταλικές ακτές, 7 χλμ. ἀπό τό Καταντζάρο. Τά μοναδικά αὐτά ἔργα ἑλληνικῆς τέχνης ἦταν μέρος τοῦ φορτίου ἐνός πλοίου πού ναυάγησε. Μόλις ἀνασώθηκαν ἀπό τό βυθό, ἀρχισαν οἱ ἐργασίες καθαρισμοῦ καί συντήρησης στά ἔργα-στήρια τῆς Φλωρεντίας. Οἱ δύο πολεμιστές τοῦ Ριάτσε, ὅπως τοῦς ἀποκαλοῦν, ξεπερνοῦν τό φυσικό μέγεθος καί μποροῦν νά συγκριθοῦν μόνο μέ τό ἀριστοῦργημα τοῦ 'Εθνικοῦ 'Αρχαιολογικοῦ Μουσείου, τόν χάλκινο Ποσειδῶνα.

Ἐπιστημονική ταινιοθήκη

Service du film de recherche scientifique (SFRS, 96, boulevard Raspail, 75272 Paris, CEDEX 06), 600 τίτλοι ταινιῶν, ἀρχαιολογικοῦ καί ἐπιστημονικοῦ ἐνδιαφέροντος, βρίσκονται στό μορφωτικό τμήμα τῶν γαλλικῶν πρεσβειῶν. Ὑπάρχουν κωφές στά Ἀγγλικά καί Ἰσπανικά. Σάν παράδειγμα ἀναφέρουμε: «Τό ἱερό τῶν Δελφῶν» ("Le sanctuaire de Delphes") 1963, 21 λεπτά, ἑγχρωμο, γαλλική γλῶσσα, ἀπό τήν Καθ. Ε. Delebecque, Κέντρο ἑλληνικῶν

σπουδῶν καί ἐρευνῶν, Φιλοσοφική Σχολή, Αἰξ Προβηγκίας, Γαλλία: ἱστορική καί ἀρχαιολογική ἐξήγηση τοῦ γνωστοῦ ἱεροῦ τοῦ Ἀπόλλωνα, σύμφωνα μέ τά δεδομένα τῶν ἀνασκαφῶν τῆς Γαλλικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς. Ἡ φωτογράφιση ἀπό ἐλικόπτερο ἐπιτρέπει τή μελέτη τῆς γύρω περιοχῆς καί τῆς πολεοδομίας τῶν Δελφῶν. Ἄλλοι τίτλοι εἶναι «Οἱ ἀνασκαφές τῆς Βραυρωνίας — Τό ἱερό τῆς Ἀρτεμῖς Βραυρωνίας» (1963), «Ἀκουστική τῶν ἀρχαίων θεάτρων» (1966), «Ἑλλάδα καί Ρώμη στήν Προβηγκία» (1967) κ.ά.

Τά 100 χρόνια τῆς Ἀμερικανικῆς Σχολῆς

Ἡ Ἀμερικανική Σχολή κλασικῶν σπουδῶν γιόρτασε φέτος τά 100 χρόνια ἀπό τήν ἱδρύση τῆς στήν Ἑλλάδα, ἀκολουθώντας τόν τριπλό σκοπό τῆς: μάθηση - ἐρευνα - ἀνασκαφή. Ἡ Σχολή ἔχει προσφέρει πολλά, τόσο στήν ἑλληνική ἀρχαιολογία μέ τίς σημαντικές τῆς ἀνασκαφές πάντα σύμφωνα μέ τίς πύς σύγχρονες θεωρίες καί τίς πύς σύγχρονες μεθόδους, ὅσο καί στά ἑλληνικά γράμματα μέ τήν ἱδρύση τῆς Γενναίου Βιβλιοθήκης πού, ἀπό τό 1922, εἶναι ἕνα ἀπό τά σημαντικότερα κέντρα κυρίως νεοελληνικῶν σπουδῶν.

Πάπυρος τοῦ 5ου αϊ. π.Χ. στή Δάφνη

Ἀπό τά σημαντικότερα εὑρήματα τοῦ 1981 εἶναι ἕνας τάφος τοῦ 5ου αϊ. π.Χ. πού ἀποκαλύφθηκε στή Δάφνη καί περιεῖχε ἕναν σκελετό ἀνδρός. Στό ἕνα χέρι ὁ νεκρός κρατοῦσε ἕναν πάπυρο, ἐνῶ στό ἄλλο εἶχε ἕναν κονδυλοφόρο. Μέσα στόν τάφο βρέθηκαν ἀκόμα ἕνα χάλκινο μελανοδοχεῖο καί ὑπολείμματα μουσικοῦ ὄργάνου, ἴσως λύρας. Ὁ πάπυρος αὐτός εἶναι σημαντικώτατο εὑρημα, γιατί εἶναι ὁ ἀρχαιότερος ἑλληνικός πάπυρος πού ἔχει βρεθεῖ μέχρι σήμερα.

Ποικίλη Στοά

Ἡ πρόσφατη ἀνακάλυψη τῶν Ἀμερικανῶν Ἀρχαιολόγων στήν Ἀγορά ἐνδέχεται νά ταυτίζεται μέ τήν περίφημη Ποικίλη Στοά τῆς ἀρχαίας Ἀθῆνας. Ἄν ἡ ὑπόθεση αὐτή ἀληθεύει, τότε πρόκειται γιά εὕρημα μέ ἰδιαίτερη ἀρχαιολογική καί ἱστορική ἀξία. Εἶναι γνωστό ὅτι ἡ Ποικίλη Στοά ὑπῆρξε τό κατεξοχὴν πολιτιστικό κέντρο τῆς Ἀθῆνας, ὁ χώρος ὅπου συνανθοῦσαν φιλόσοφοι καί καλλιτέχνες. Τήν ἐπωνυμία Ποικίλη τήν ὀφείλει στό γεγονός ὅτι ἦταν διακοσμημένη μέ τοιχογραφίες, μεταξύ τῶν ὁποίων ἡ ἀναπαράσταση τῆς μάχης τοῦ Μαραθῶνα, ἔργο τοῦ Πολυγνώτου, μεγάλου ζωγράφου τοῦ 5ου αϊ. π.Χ., ἀπό τή Θάσο.

Λευκαντί

Ἀποκαλύφθηκε στό Λευκαντί τῆς Εὐβοίας πρωτογεωμετρικός ναός, μάλλον τοῦ 9ου αϊ. π.Χ., πού θεωρεῖται ὁ ἀρχαιότερος ναός στήν Ἑλλάδα. Στό ἴδιο σμῆμα βρέθηκαν καί δύο ταφές ὅπου ὑπῆρχαν σκελετοὶ γυναικῶν μέ πολλά χρυσά κοσμήματα καί τέσσερις σκελετοὶ ἀλόγων. Ἀκόμα δὲν ἔχει διαπιστωθεῖ ἡ πραγματική σχέση τῶν σκελετῶν αὐτῶν. Βρέθηκε ἐπίσης χάλκινος κρατήρας πού περιεῖχε ἀρίστα διατηρημένο λινοῦ ὕφασμα, δύο μέτρων περίπου.

Εκθέσεις

Δύο ελληνικές εκθέσεις συνεχίζονται αυτή την εποχή στις Η.Π.Α. 'Η μία, με θέμα τον Μ. 'Αλέξανδρο, περιλαμβάνει και μερικά από τα γνωστά εύρημα της Βεργίνας, όπως τη λάρνακα, το στεφάνι, τις περικνημίδες. 'Η έκθεση αυτή παρουσιάστηκε πρώτα στο Σικάγο και μεταφέρθηκε στη Βοστώνη, στο Μουσείο Καλών Τεχνών, όπου θα διαρκέσει μέχρι τις 10 'Ιανουαρίου 1982. Μετά από τό Τόκιο άνοιξε στο Χιούστον η έκθεση Κυκλαδικής Τέχνης της συλλογής Γουλιανόρη που περιλαμβάνει τα κυκλαδικά έργα της συλλογής.

Γεωμετρικοί τάφοι

"Ένα ακόμα στοιχείο έρχεται να βοηθήσει τη μελέτη των «σκοτεινών» χρόνων. Πρόκειται για τους τάφους που άποκαλύφθηκαν στην Τραγάνα Λοκρίδας. Χρονολογούνται γύρω στα 900-800 π.Χ., στη γεωμετρική περίοδο που άποκαλείται «σκοτεινή» λόγω έλλειψης στοιχείων. Είναι η έποχή που μεσολαβεί μεταξύ της Μυκηναϊκής και της 'Αρχαϊκής έποχής. Οι τάφοι περιέχουν σκελετούς και διάφορα χάλκινα αναθήματα (βραχιόλια, δαχτυλίδια, καρφίτσες).

Archaeology Abroad Service

31-34 Gordon Square - London W.C. 1
'Η ύπηρεσία αυτή εκδίδει κάθε χρόνο κατάλογο των άνασκαφών (της 'Αγγλίας) στις όποιες δέχονται ξένους δόκιμους σπουδαστές.

ΜΟΥΣΕΙΑ

Τό Μουσείο της πόλεως των 'Αθηνών

Στις 8 Δεκεμβρίου 1980 έγκαινιάστηκε τό Μουσείο της Πόλεως των 'Αθηνών, στο κέντρο της 'Αθήνας —

πλατεία Κλαυθμώνων — χάρη στην ιδιωτική πρωτοβουλία του κ. Α. Εύταξία. Τό κτίριο όπου στεγάζεται τό Μουσείο σχεδιάστηκε γύρω στό 1830 από τούς Γερμανούς αρχιτέκτονες G. Lueders και J. Hoffer γιά τόν τραπεζίτη Σταμάτιο Δεκόζη - Βούρο. Τό 1836 ό 'Όθων και ή 'Αμαλία νοίκιασαν τό άρχοντικό αυτό, περιμεινόντας νά χτιστεί τό παλάτι. Τό 1859, ή οικογένεια Βούρου δέν χωρούσε πιά στό σπίτι γι' αυτό χτίστηκε δίπλα μιά δεύτερη κατοικία σέ στυλ μπαρόκ, που σύμφωνα μέ τά σχέδια του κ. Εύταξία θά γίνει, άργότερα, μέρος του Μουσείου.

Τό Μουσείο της Πόλεως των 'Αθηνών μäs προσφέρει τήν εικόνα της 'Αθήνας χάρη στην πλούσια συλλογή πινάκων — έλαιογραφίες, ύδατογραφίες, χαλκογραφίες — και της κοινωνίας της — μέ τά έπιπλα (γαλλικά και γερμανικά) και τά αντικείμενα που στεγάζει. Μιά εικόνα μιάς έποχής που δέν μελετήθηκε άκόμα πώς της όρίζει. Σέ μιά αίθουσα του Μουσείου βρίσκεται και ή θαυμάσια μακέτα της 'Αθήνας που όφείλεται στον άρχιτέκτονα - άρχαιολόγο κ. 'Ι. Τραυλό. 'Η μακέτα αυτή — φτιαγμένη σύμφωνα μέ σχέδια της έποχής — παριστάνει τήν 'Αθήνα του 1842, όπως τήν είχαν σχεδιάσει οι αρχιτέκτονες Σταμάτης Κλεάνθης και Eduard Schaubert (είναι σέ κλίμακα 1:1000 και περιλαμβάνει 2.000 κτίρια).

Νέες αίθουσες

Στό Βυζαντινό Μουσείο 'Αθηνών προστέθηκαν δύο σημαντικά σύνολα έκθεμάτων. Πρόκειται γιά τοιχογραφίες της εκκλησίας της 'Επισκοπής στην Εύρυτανία και γιά τις εικόνες της Συλλογής Λοβέρδου.

'Η εκκλησία της 'Επισκοπής δέν ύπάρχει πιά. Βρίσκεται στό βυθό της τεχνητής λίμνης που δημιουργήθηκε στό Μένδοβα, κοντά στό χωριό Κρεμαστά. Οι σωστικές έργασίες που έγιναν άποκάλυψαν τέσσερα στρώματα τοιχογραφιών διαφόρων έποχών. Τό πρώτο χρονολογείται από

τόν 8ο αιώ., τό δεύτερο τόν 9ο αιώ., τό τρίτο τόν 11ο αιώ., καί τό τέταρτο πιθανά τόν 13ο αιώνα. Υπήρχε καί μία τελευταία ζωγραφική, στό τέμπλο, τού 17ου αιώνα. Έγινε αποτοίχιση τών τοιχογραφιών καί τών τεσσάρων στρωμάτων συνολικής έκτασης 250 τ.μ. Μέρος αὐτῶν ἐκτίθεται στό Βυζαντινικό Μουσείο.

Ἀπό τή Συλλογή Λοβέρδου, πού ὁ κύριος ὄγκος τῆς ἀποτελεῖται ἀπό εἰκόνες (περιλαμβάνει καί ἐυλόγια-πτα, χειρόγραφα καί ἄλλα ἀντικείμενα) ἐκτίθενται 150 περίπου πού κρίθηκαν καί πιό ἀντιπροσωπευτικές. Μεταβυζαντινές κυρίως, καλύπτουν μία χρονική περίοδο ἀπό τό 14ο αιώ. ὡς τόν 19ο. Οἱ ζωγράφοι εἶναι στήν πλειοψηφία τους Κρητικοί καί Ἑπτανήσιοι.

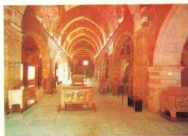
Τό Μουσείο τοῦ Πειραιᾶ

Ἐγκαινιάσθηκε καινούργιο Μουσείο στόν Πειραιά (ὁδός Χαρ. Τρικούπη, Ζέα). Περιλαμβάνει γλυπτά, κυρίως τού 4ου καί τού 2ου π.Χ. αἰώνα. Μεταξύ τῶν ἐκθεμάτων ὑπάρχει, στό ἰσόγειο, μία συλλογή γλυπτῶν πινάκων πού βρέθηκαν, τό 1930-31, στό λιμάνι τοῦ Πειραιᾶ. Πρόκειται γιά μαζική παραγωγή ἀντιγραφῶν ἀπό ἀρχαιότερα ἔργα πού προορίζονταν γιά τήν Ἱταλία, μέ σκοπό τή διακόσμηση κτιρίων τῆς Ρώμης. Ἐνα μέρος ἀπό τούς πίνακες αὐτούς ἀντιγράφουν τήν Ἀμαζονομαχία τού Φειδία, πού στόλιζε τήν ἀσπίδα τῆς Ἀθηνᾶς στήν Ἀκρόπολη.

Μουσείο στό Χανιά

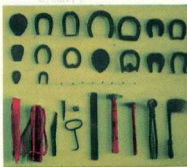
Δημιουργήθηκε στό Χανιά νέο ἀρχαιολογικό Μουσείο καί στεγάσθηκε στό βενετσιάνικο κτίριο τοῦ καθολικοῦ τῆς Μονῆς τοῦ ἁγίου Φραγκίσκου, πού εἶναι μία τρίκλιτη βασιλική.

Περιλαμβάνει σημαντική συλλογή λαρνακῶν, μεταξύ τῶν ὁποίων καί πολύχρωμες, νέα εὐρήματα ἀπό τό θολωτό τάφο τῆς φυλακῆς τού Ἀποκωρώνου, καθώς καί εἰδῶλια καί ἀγ-

Φωτογραφία Στέφανος Ἀλεξάνδρου

γεία ἀπό τήν ἀνακτορική ἐγκατάσταση τῶν Χανίων. Ἐπίσης ἐκτίθενται εὐρήματα ἀπό νεολιθικά καί πρωτομινωικά σπήλαια καθώς καί ἀπό γεωμετρικά νεκροταφεία. Μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζουν ἐπίσης τά ρωμαϊκά ψηφιδωτά τῆς πόλης τῶν Χανίων.

Ἐνα Μουσείο γιά τήν ἑλληνική παράδοση

Τό Νοέμβριον θά ξανανοίξει, σέ νέες αἰθουσες, τό Μουσείο τῆς Λαογραφικῆς Ἑταιρείας Λαρίσης — Βασ. Παύλου 74 — Λάρισσα. Τό Μουσείο αὐτό εἶναι γνωστό στούς Ἀθηναίους ἀπό τά ἐκθέματα πού εἶχε παραχωρήσει στό Μουσείο Μπενάκη γιά τήν ἐκθεση σχετικά μέ τίς «Παραδοσιακές καλλιέργειες».

Τό Μουσείο τῆς Ἀ.Ε.Λ. ἔχει ἀγορτικά ἔργα, μία θαυμάσια συλλογή γύρω στό ἀπαγγέλημα: πεταλωτής, ψαράς κ.ά. καθώς καί πολύ ἐνδιαφέροντα ἀντικείμενα μικροτεχνίας (ῥωραίστατα σκαλιστά φιλντσί, ἀσημένια ἀντικείμενα κ.ά.).

Μουσείο Ἀνδρου

Στά τέλη τοῦ περασμένου Αὔγουστου ἐγκαινιάστηκε τό Μουσείο Ἀνδρου, ἔργο τοῦ ἀρχιτέκτονα Στάμου Παπαδόκη, μαθητῆ τοῦ Λεκορμπιζέ, καί δωρεά τῶν Βασιλῆ καί Ἑλίζας Γουλανδρή.

Περιλαμβάνει δέκα αἴθουσες, ἐργαστήρια, ἀποθήκες καί θάλαμο μουσικῆς καί προβολῶν. Τήν ὀργάνωση τοῦ Μουσείου ἐπιμελήθηκε ὁ Χέρμπερτ Σμίτ, εἰδικός γιά τίς ἐκθέσεις στό Μетроπολιτικό Μουσείο τῆς Ν. Ὑόρκης. Τά εὐρήματα πού ἐκτίθενται ἀντιπροσωπεύουν ὅλη τήν ἱστορία τοῦ νησιοῦ ἀπό τά ἀρχαῖα χρόνια μέχρι τή Φραγκοκρατία.

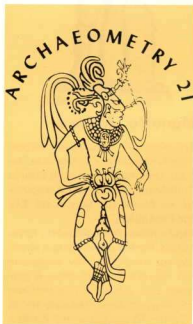
Στόν πρώτο ὄροφο ἐκτίθενται τά εὐρήματα τῆς Ζαγοράς, (γεωμετρικοί οἰκισμοί) καί στό κάτω αὐτά τῆς Παλαιόπολης (ἀρχαῖες πρωτεύουσες τοῦ νησιοῦ), ὅπου, μεταξύ ἄλλων, βρίσκεται καί ὁ γνωστός Ἐρμῆς τῆς Ἀνδρου πού βρέθηκε τό 1852. Ἀξίζει νά σημειωθεῖ ὅτι οἱ ἀνοιχτοί χώροι τοῦ Μουσείου ἔχουν διαμορφωθεῖ γιά νά γίνονται πολιτιστικές ἐκδηλώσεις.

Μουσείο Κυθήρων

Καινούριο Μουσείο ἀπέκτησαν τά Κυθήρια ὅπου μεταφέρθηκαν τά εὐρήματα πού ὑπῆρχαν ἤδη στό παλιό, δηλαδή γλυπτά ἀπό τόν ἅγιο Κοσμά.

όπου υπάρχει δωρικός ναός της 'Αφροδίτης, τὰ νεολιθικά εὐρήματα τῶν ἀνασκαφῶν τῆς 'Αγγλικῆς 'Αρχαιολογικῆς Σχολῆς καὶ ἄλλα εὐρήματα.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ

21ο Συνέδριο 'Αρχαιομετρίας

Τὸ Διεθνὲς Συνέδριο 'Αρχαιομετρίας ἐγίνε φέτος στὸ Brookhaven National Laboratory τῆς πολιτείας τῆς Νέας 'Υόρκης, ἀπὸ τὶς 18 μέχρι τὶς 22 Μαΐου. 'Η ἐτήσια αὐτὴ συνάντηση δῶν ἀσχολοῦνται μὲ τὶς ἐφαρμογὲς τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν στὴν ἀρχαιολογία γίνεται, χωρὶς διακοπὴ, ἐδῶ καὶ 21 χρόνια, μὲ διαρκῆς αὐξανόμενη συμμετοχὴ ἐπιστημόνων ἀπὸ πολλὰς χώρες.

Γιὰ πρώτη φορὰ φέτος δὲν ὑπῆρξαν παράλληλες διαλέξεις. Οἱ βασικὲς ἐνότητες τῶν θεμάτων τοῦ συνεδρίου ἦταν οἱ ἑξῆς: προέλευση κεραμικῶν, τεχνολογία μεταλλικῶν καὶ μὴ

μεταλλικῶν ἀντικειμένων (κεραμικῆς, ὀφίανου, γυαλίου, χρωστικῶν οὐσιῶν καὶ μαρμάρων), μαθηματικὲς μέθοδοι καὶ διασκοπήσεις καὶ τέλος, χρονολόγηση ἀνόργανων καὶ ὀργάνων ὑλικῶν. Μιά ἀκόμα καινοτομία αὐτοῦ τοῦ συνεδρίου ἦταν τὸ πρόγραμμα τῆς τελευταίας ἡμέρας, πού εἶχε τίτλο «μελλοντικές κατευθύνσεις τῆς 'Αρχαιομετρίας» καὶ περιλάμβανε θέματα ὅπως ἡ διδασκαλία τῆς ἀρχαιομετρίας, ἡ ὁργάνωση ἐρευνητικῶν προγραμμάτων καὶ ἡ σχέση τῆς ἀρχαιομετρίας μὲ ἄλλες ἐπιστῆμες.

Συνολικά παρουσιάστηκαν 112 ἐργασίες. Μιά ἀπὸ τὶς πιὸ ἐντυπωσιακὲς ἦταν αὐτὴ τοῦ Γάλλου J. Davidovitz. Σύμφωνα μὲ τὸν J.D. μεγάλα πέτρινα χτίσματα τοῦ πολιτισμοῦ Χουάνκα τοῦ Περού κατασκευάστηκαν ὄχι μὲ ἐργαλεῖα, ἀλλὰ μὲ χημικὴ διάλυση τῆς πέτρας μὲ ὀξεία ἐκχυλίσματα ἀπὸ φυτὰ (ὀξαλικό ὄξύ καὶ ἄλλα). 'Η παχύρρευση μάζα πού σχηματίσθηκε, τοποθετήθηκε σὲ «καλούπια», μὲ ἀποτέλεσμα τῆς δημιουργίας ἐνὸς πολὺ σκληροῦ γεωπολυμερικοῦ ὑλικοῦ. Πολλὰς ἀντιδράσεις δημιουργήθηκαν καὶ ἐνδιαφέρουσες εἰκασίες ἐκφράστηκαν, ὅταν ὁ ὁμιλητὴς πρότεινε τὴν πιθανὴ χρησιμοποίηση τῆς ἰδίας τεχνικῆς γιὰ ἄλλες μεγάλες πέτρινες κατασκευές τοῦ ἀρχαίου κόσμου, ὅπως οἱ πυραμίδες, τὰ κυκλώπεια τείχη τῶν Μυκηνῶν κ.ά.

Οἱ ἀνακρίσεις γύρω ἀπὸ τὰ ὑλικά τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου, πού παρουσιάστηκαν ἀπὸ 'Ελληνες καὶ ξένους ἐρευνητές, ἀφοροῦσαν κυρίως τὴν τεχνολογία κεραμικῶν καὶ μετάλλων, τὴν προέλευση μαρμάρου καὶ τὴ χρονολόγηση ὀργανικῶν καὶ ἀνόργανων ὑλικῶν.

Σχετικὰ μὲ τὰ μέταλλα, ξεχώρισε ἡ ἐργασία τῶν Gale καὶ Stos-Gale ('Οξφόρδη, 'Αγγλία), γύρω ἀπὸ τὴν πηγὴς μολύβδου καὶ ἀργύρου στὸ Αἰγαῖο, μὲ κέντρο τὸ Λαύριο καὶ τὴ Σίφνο. Τὰ δύο μέταλλα συνδεοῦνται ἀμεσα γιὰτὶ ἐκκαμίνευνται ἀπὸ τὸ ἴδιο ὄρυκτο, τὸ γαληνίτη. 'Η ἐφαρμογὴ χημικῶν ἀναλύσεων καὶ τῆς μεθόδου τῶν ἰσοτοπικῶν λόγων τοῦ μο-

λύβδου σὲ ὄρυκτά καὶ σκουριές καὶ ἡ σύγκριση ἀποτελεσμάτων μὲ ἀναλύσεις μολύβδινων καὶ ἀργυρῶν ἀντικειμένων ἀπὸ τὴν πρώτη ἐποχὴ τοῦ χαλκοῦ ἀπέδειξε ὅτι τὰ ὄρυχτα τοῦ Λαυρίου ἦταν σὲ χρῆση, τουλάχιστον ἀπὸ τὸ 2500 π.Χ. 'Η Σίφνος καὶ ἡ Θάσος εἶχαν ἐπίσης καλὰ ὁργανωμένα ὄρυχτα χρυσοῦ, ὅπως ἀπέδειξε γιὰ πρώτη φορὰ μὴ ὁμάδα Γερμανῶν, ἐπιβεβαιώνοντας ἔτσι τὶς ἀναφορὲς τοῦ 'Ηρόδοτου ὅτι «ὁλόκληρα βουνὰ εἶχαν ἀναποδογυριστεῖ ἐκεῖ σὲ ἀναζήτηση χρυσοῦ». 'Η χημικὴ καὶ μεταλλογραφικὴ ἐξέταση, ἀπὸ ἐλληνικὴ ὁμάδα, γεωμετρικῶν, ἀνατολικῶν καὶ ἀνατολιζόντων τριπόδων, ἀπὸ τοὺς Δελφούς, φαίνεται ἐπίσης νὰ ἐπιβεβαιώνει τὴ θεωρία τοῦ Snodgrass γιὰ σημαντικὴ ἐλλειψὴ κασσίτερου στὴ γεωμετρικὴ ἐποχὴ, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐκ νέου ἐφοδιασμό τῆς 'Ελλάδας μετὰ τὴν ἐδραίωση ἀνταλλαγῶν μὲ τὴν 'Ανατολή. Σημαντικὴ ἦταν ἐπίσης ἡ συνεισφορὰ τριῶν ἐργασιῶν, σχετικῶν μὲ τὴν τεχνολογία κεραμικῶν, πού παρουσιάστηκαν ἀπὸ τέσσερις ἐρευνητὲς τοῦ Κ.Π.Ε. «Δημόκριτος». 'Ο συνδυασμός δύο τεχνικῶν, τοῦ φθορισμοῦ καὶ τῆς περιθλαστικῆς ἀκτίνων-Χ, βοήθησε στὴ διάκριση διαφόρων ἐργαστηρίων κατασκευῆς εἰδωλῶν ἀπὸ τὴ Μύρινα, ἐνῶ σὲ δευτέρῃ ἐργασία ἐγίνε ἀπόπειρα τοῦ προσδιορισμοῦ τῆς θερμκρασίας ψυγμάτων νεολιθικῶν ὀστράκων, μὲ τὴν περιθλαστικὴ ἀκτίνων-Χ. Εἶναι ἡ πρώτη φορὰ πού ἐπιχειρεῖται ἡ σύγκριση τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς μεθόδου αὐτῆς μὲ τὰ συμπεράσματα μελέτης μὲ τὸ σωρτικό ἡλεκτρονικὸ μικροσκόπιο. 'Η ἱκανοποιητικὴ συμφῶνεια τῶν ἀποτελεσμάτων, γιὰ ὁρισμένη ὁμάδα κεραμικῶν, εὐρύνει σημαντικὰ τὶς δυνατότητες τῆς ἐρευνας μὲ τὴν περιθλαστικὴ ἀκτίνων-Χ. Τέλος μὴ τρίτη ἀνακρίση ἀναφέρθηκε στὸ σωρτικό ἡλεκτρονικὸ μικροσκόπιο σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴ φασματοσκοπία ὑπερυφθων ἀκτίνων, σχετικὰ μὲ τὸν προσδιορισμὸ τῆς θερμκρασίας ψυγμάτων κεραμικῶν ἀπὸ τὴν Κέα (ψύσιμο σὲ χαμηλὴ θερμκρασία, περὶ τοὺς 800° C). Μελέτῃ πού ἐγίνε

παράλληλα, στο ίδιο υλικό από αρχαιολόγο, με την εφαρμογή διαφορετικών κριτηρίων, οδήγησε στα ίδια συμπεράσματα, αποδεικνύοντας πως ένας σημαντικός αριθμός εργασιμάτων που θέτει η αρχαιομετρία μπορούν να άπαντηθούν βετικά από έναν έμπειρο αρχαιολόγο, με μόνη την επιφανειακή εξέταση των αντικειμένων.

Η χρησιμοποίηση, από ιταλική ομάδα, μιας καινούριας σχετικής τεχνικής για την Αρχαιομετρία, δηλαδή του συντονισμού ηλεκτρονικής στροφολογίας (ESR) για τον προσδιορισμό της ποσότητας μαγνητίου μέσα σε άσβεστιτικά και δολομιτικά μάρμαρα αποδείχτηκε ιδιαίτερα συστατική για τη μελέτη της προέλευσης μάρμαρων από αρχαία λατομεία της Ελλάδας, της Ιταλίας και της Μικράς Ασίας.

Το ίδιο θέμα είχε και η εργασία του N. Hertz (Πανεπιστήμιο της Γεωργίας, ΗΠΑ) με στόχο την εξακρίβωση πλαστογραφιών και την καθιέρωση προτύπων έμπορικών συναλλαγών στην αρχαιότητα.

Σχετικά με θέματα χρονολόγησης συζητήθηκαν κυρίως έρευνήτικα προγράμματα τα οποία συνεχίζονται επί σειρά ετών.

Ένα από τα πιο ενδιαφέροντα προγράμματα, η δενδροχρονολόγηση στο Αίγαίο, που οργανώθηκε και διευθύνεται από τον I. Kuniholm (Πανεμιο Κορνέλλι, ΗΠΑ). Η μελέτη γίνεται σε δείγματα ξύλων από την Ελλάδα, την Τουρκία και την Κύπρο. Το 1979, η Έλληνική Δασοκομική Υπηρεσία έδωσε είκοσι δείγματα από ένα όρισμένο είδος έλατου. Με τη μέτρηση και σύγκριση των δακτυλίων δημιουργήθηκε μία απόλυτη χρονική κλίμακα, η οποία καλύπτει τη χρονική περίοδο από το 1255 μέχρι το 1979. Με την κλίμακα αυτή, καθώς και με άλλες έχει προσδιοριστεί το έτος αρχικής κατασκευής και των μετέπειτα προσθηκών πολλών μνησθητικών και εκκλησιών της Ελλάδας.

Ένα άλλο πρόβλημα που φαίνεται ότι θα άσασχολήσει για πολύ καιρό ακόμα τον επιστημονικό κόσμο είναι

η ηλικία του ανθρώπου της Χαλκιδικής. Γερμανική ομάδα που εξέτασε δείγματα από την άσβεστιτική επίστρωση του κρανίου, παρασχίδες από το ίδιο το κρανίο, καθώς και άσβεστιτικά στρώματα τραβερτίνης, χρησιμοποιώντας τη μέθοδο της ηλεκτρονικής στροφολογίας, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το κρανίο είναι ηλικίας 200.000 ετών και το άσβεστιτικό στρώμα είναι 700.000 ετών.

Η όμοιομορφία της στρωματογραφίας προσδιορίστηκε με τη μέθοδο της νετρονικής ενεργοποίησης. Το ελληνικό αρχαιολογικό υλικό ήταν και θα είναι αντικείμενο πληθώρας αρχαιομετρικών μελετών από ξένους έρευνήτες. Σημασία όμως έχει, παρόμοιες μελέτες να γίνονται και από Έλληνες επιστήμονες. Ο συνεχώς αυξανόμενος αριθμός συμμεταχόντων τελευταίων στα συνέδρια αρχαιομετρίας είναι ίσως η πιο βετική απόδειξη για τη γρήγορη και ικανοποιητική εξέλιξη της Αρχαιομετρίας στην Ελλάδα.

Έφη Φώτου

Ε' Διεθνές Κρητολογικό Συνέδριο

Το Ε' Διεθνές Κρητολογικό Συνέδριο έγινε φέτος στον Άγιο Νικόλαο (25 Σεπτεμβρίου - 1 Οκτωβρίου). Οι εργασίες του Συνεδρίου διαιρέθηκαν σε τρία τμήματα: Α. «Ο κρητικός πολιτισμός κατά την αρχαιότητα». Β. «Ο κρητικός πολιτισμός κατά τους μέσους χρόνους». Γ. «Ο κρητικός πολιτισμός κατά τους

νεώτερους χρόνους». Ανάμεσα στις ανακοινώσεις του Α' τμήματος (που θα μάς άσασχολήσει στο σημείο αυτό), ενδιαφέρον παρουσίασε η ομάδα που πραγματεύτηκε τη « Συμβολή του ορυκτού πλούτου της Κρήτης στην ανάπτυξη του πολιτισμού της αρχαιότητας». Ο όμιλητής αναφέρθηκε ιδιαίτερα στα ορυχεία χαλκού και άργυρου, που, έφ' όσον αποδειχθεί ότι υπήρχαν στη Μινωική Κρήτη, ανατρέπουν πολλές από τις κρατούσες σήμερα απόψεις. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον είχε επίσης η ανακοίνωση η σχετική με τον «Πρωτομινωικό θολωτό τάφο στα Νέα Ρούματα Χανίων», που έρχεται να ενισχύσει τη γενικά αποδεκτή άποψη για την ύπαρξη στενών σχέσεων ανάμεσα στις Κυκλάδες και την Κρήτη, στο τέλος της μεταβατικής νεολιθικής και τις πρώτες φάσεις της πρωτοχαλκής περιόδου. Εξωρίσαν ακόμα οι ανακοινώσεις που άφορούσαν τις τοιχογραφίες στο 'Ακρωτήρι, καθώς και τα « Αρχιτεκτονικά στοιχεία της μινωικής έπαιυλης του Μακρυγιαλού ». Στην τελευταία ανακοίνωση, ο όμιλητής αναφέρθηκε στην προσαρμογή της άνακτορικής μινωικής αρχιτεκτονικής σε μικρότερες κατασκευές.

Εξαιρετικά ενδιαφέρουσα υπήρξε η ανακοίνωση (Le boquer de Cnosos), που άποδεικνύει ότι, στην περίφημη τοιχογραφία της Κνωσού, δεν άποικνύεται ο «πρίγκιπας με τα κρίνα», αλλά ένας πυγμαίος, παρόμοιος με τους πυγμαίους των τοιχογραφιών της Σαντορίνης, καθώς και μία μελέτη για τα «Νέα στοιχεία Κρητομυκηναϊκών επιβιώσεων».

Στο φέτινο Συνέδριο Εξεύρισαν οι άνακοινώσεις των νέων αρχαιολόγων για τον ιδιαίτερα προσεγγμένο τρόπο μελέτης του υλικού, καθώς και για τα καινούρια στοιχεία που προσκόμισαν στην αρχαιολογική έρευνα.

XVI INTERNATIONALER
BYZANTINISTENKONGRESS
XVIe CONGRES INTERNATIONAL
D'ETUDES BYZANTINES

WIEN, 5.-10. OKTOBER 1981
KONGRESSZENTRUM HOFBURG

XVI Διεθνές Συνέδριο Βυζαντινών Σπουδών

Τό 16ο Διεθνές Συνέδριο Βυζαντινών Σπουδών με θέμα: «Οι Βυζαντινές Σπουδές στο έτος 2000. 'Απολογισμοί - Προγράμματα», οργανώθηκε από την Association internationale des Etudes Byzantines στη Βιέννη, στο κέντρο των συνεδρίων του Hofburg, από τις 4 ως τις 10 'Οκτωβρίου.

Η έκλογη της Βιέννης σάν τόπος διεξαγωγής του 16ου Βυζαντινολογικού Συνεδρίου δείχνει και υπογραμμίζει, με τόν καλύτερο τρόπο, τό ρόλο και τή σημανόουσα θέση τής Αυστρίας στή σπουδή του Βυζαντινού Πολιτισμού (330-1453). Είναι γωνστές σ' όλους τους βυζαντινολόγους οι δραστηριότητες τής ομάδας των έπιστημόνων τής Βιέννης και οι πολυάριθμες έπιστημονικές εκδόσεις τής Αυστριακής 'Ακαδημίας 'Επιστημών, ιδιαίτερα στόν τομέα τής Λογοτεχνίας και τής Γεωγραφικής 'Ιστορίας.

Μέ άμωνη όργάνωση και σέ άτμόσφαιρα έπιστημότητας, πού δημιουργούν οι σέ άναγεννησιακό και παρόμοιο ρυθμό διακοσμημένες αίθουσες τού Hofburg, έγιναν οι εισηγήσεις και άνακοινώσεις, ενώ παράλληλα οι συνέδριοι είχαν εύκαιρία νά θαυμάσουν έτούτη τήν ύπεροχη

συνέχεια του χρόνου στό άρχιτεκτονικό αυτό σύμπλεγμα — τό ήδη από τόν 13ον αιώνα έπίσημη κατοικία των 'Αψβούργων.

Η μεγάλη συμμετοχή συνέδρων και όμιλητών στό 16ο Βυζαντινολογικό Συνέδριο, καθώς και ό τίτλος του, δείχνουν από τή μιά μεριά τή ζωντάνια και τό ένδιαφέρον των Βυζαντινών Σπουδών, από τήν άλλη τή έρωτηματικά και τής άνησυχίας πού δημιουργεί τό μέλλον τους.

Έτσι, από τις 5 μέχρι τις 9 'Οκτωβρίου, πραγματοποιήθηκαν σέ διαφορετικές αίθουσες οι εργασίες των 11 γεωγραφικών τομών του συνεδρίου, πού τά θέματα τους ήταν άφιερωμένα στόν Βυζαντινό Πολιτισμό και τόν Μεταβυζαντινό 'Ελληνισμό. Στούς μέχρι τώρα γνωστούς κύκλους σπουδών έκαναν τήν εμφάνισή τους, γιά πρώτη φορά, πρωτότυπες και ένδιαφέρουσες έρευνες μέ σχετικά μικρή παράδοση πού άποτέλεσαν και τής καινοτομίες του Συνεδρίου.

Άναφέρω: α) τά θέματα Μεθοδολογίας, Τεχνολογίας, Βιβλιογραφίας, β) τή θέση τής γυναίκας στήν κοινωνία του Βυζαντίου, γ) τής καινοφυγίας προσπάθειες παρουσίασης τής καθημερινής ζωής στό Βυζάντιο και δ) τά προβλήματα οικιστικών συνόλων και Πολυεδομικού σχεδιασμού στή Βυζαντινή άρχιτεκτονική.

Στά πλαίσια επίσης του συνεδρίου αυτού όργανώθηκε και Συμπόσιο Μουσικολογίας (1453-1832), γεγονός ένδεικτικό τής άνθισης των Βυζαντινών Μουσικών Σπουδών.

Πράγματι, έντελώς καινούργιοι και έντυπωσιακοί ύπήρξαν οι τρεις πρώτοι τομείς του Συνεδρίου:

1. Μεθοδολογία, Τεχνολογία, Βιβλιογραφία.

2-3. Δεδομένα έρευνών και καινούργιες άπόψεις.

Μέ ιδιαίτερη προσοχή και συστηματικότητα άνάλυσαν οι κύριοι εισηγητές των παραπάνω θεμάτων τήν άνάγκη έκσυγχρονισμού και άνανέωσης των Βυζαντινών Σπουδών μέ τή χρήση καινούργων τεχνικών μεθόδων και προγραμμάτων, ώστε οι παραδοσιακές έρευνες, κατά ένα μέ-

ρος τους, τουλάχιστον, νά γίνουν άποτελεσματικότερες και άποδοτικότερες. Μέ έμφαση τόνισαν ότι ή επάνσταση τής «Πληροφοριακής» (Informatique), πού έχει γίνει πιά κοινός τόπος τής καθημερινής μας ζωής, δέν πρέπει νά αφήσει άνέγγιχτες τής Βυζαντινές Σπουδές. Άναφέρθηκαν μερικά παραδείγματα χρησιμοποίησης ύπολογιστών, από τις πιά άπλές και στοιχειώδεις περιπτώσεις μέχρι τις πιά σύνθετες. Όστόσο ό μικρός αριθμός άνακοινώσεων, σχετικά μέ θέματα μεθοδολογίας και προγραμματισμού εργασιών δείχνει, μέ κάποια άνησυχία βέβαια, τήν περιορισμένη χρήση των ύπολογιστών.

Παρόλες τής άδυναμίας και παραλείψεις πού παρατηρούνται στούς τρεις αυτούς τομείς, οι εισηγητές μέ αισιοδοξία άντικρίζουν τό μέλλον των βυζαντινών σπουδών στίς δύο έπόμενες δεκαετίες πού άπομένουν ως τό 2000. Εύχονται άπό οι καινούργιες τεχνικές και μέθοδοι νά επιτρέψουν στή βυζαντινολογία νά διασχι-σεί τό χρονικό αυτό όριο σέ πλήρη άνθηση και άνάπτυξη, μέ παραλείποντας νά έπισμανούν τή βαρύνουσα σημασία μεσολάβησης και έρμηνεία των δεδομένων από τόν ιστορικό, φιλόλογο, αρχαιολόγο κλπ. γιά τήν καλύτερη και σωστότερη επεξεργασία των άποτελεσμάτων.

4. Κοινωνικές δομές στό Βυζάντιο και ή εξέλιξη τους. 'Ιδιαίτερα πλούσιος σέ συμπεράσματα ήταν ό τέταρτος τομέας, μέ τό πλήθος των συστηματικών εργασιών πάνω σέ θέματα άνάλυσης των τυπολογικών χαρακτηριστικών και κοινωνικοοικονομικών δομών τής βυζαντινής αυτοκρατορίας σ' όλη τή μακρά τήν ιστορία τής. Πράγματι, τά τελευταία χρόνια οι μελέτες του είδους αυτού γνωρίζουν όλο και μεγαλύτερο ένδιαφέρον.

Στά πλαίσια αυτού τομέα αυτού έντάχθηκαν οι έρευνες οι σχετικές μέ τό ρόλο και τή θέση τής γυναίκας στή βυζαντινή κοινωνία και οικογένεια, πού άποτέλεσαν, όπως ήδη άναφέρθηκε, δεύτερη καινοτομία του φετινού συνεδρίου. 'Ιδιαίτερα έξέταστη-

καν θέματα οίκογενειακού δικαίου, παιδείας και κοινωνικών τάξεων και ήρθαν στο φως στοιχεία και τομείς δραστηριότητας καθώς και ιδιότητες της γυναίκας στη μεσαιωνική κοινωνία, άγνωστες, εν μέρει, μέχρι τώρα.

5. Ο πέμπτος τομέας ήταν αφιερωμένος σε θέματα και προβλήματα της Βυζαντινής Λογοτεχνίας ή ό-ποια έχει ιδιαίτερα μελετηθεί και έρευνήσει σε σχέση με τις υπόλοιπες Βυζαντινές σπουδές. Αναπτύχθηκαν θέματα φύσης και γλώσσας, μετρικής και ρυθμών, τεχνοτροπίας πεζού λόγου και ποίησης και προβλήματα αποκατάστασης κειμένων.

6. Ο καθημερινός βίος και ο υλικός πολιτισμός του Βυζαντίου, υπήρξαν τα θέματα του έκτου τομέα ό οποίος με τις καινούργιες προσπάθειες έρευνας και έρμηνείας προκάλεσε ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Αντικείμενα της καθημερινής ζωής, αντικείμενα λατρείας, εργαλεία, όργανα άσφάλειας, κεραμικά και μεταλλικά σκεύη αποτέλεσαν θέματα άνακοινώσεων που άποκάλυψαν, σε συνδυασμό με παραστάσεις και μαρτυρίες των πηγών, πτυχές της καθημερινότητας στο Βυζάντιο, άγνωστες και παραμελημένες μέχρι σήμερα. Έκθεση πάνω στα είδη άσφάλειας στο Βυζάντιο, για την όποια θά μιλήσω παρακάτω, οργανώθηκε για να τονίσει τη σημασία και σπουδαιότητα του τομέα αυτού, στην καλύτερη γνώση του βυζαντινού πολιτισμού.

7. Βιβλία και Κοινωνία στο Βυζάντιο. Στον τομέα αυτό οι άνακοινώσεις άναφέρθηκαν σε θέματα σχετικά με τους συγγραφείς, τους αντίγραφους, τό είδος των κειμένων που άντέγραψαν, την άντιστοιχία κειμένου και είκονογράφησης και τόν έντοπισμό των σκριπτόρων και έργαστηρίων.

8. Θεολογία και Φιλοσοφία στους Χρόνους των Παλαιολόγων. Και δώ έγιναν ένδιαφέρουσες άνακοινώσεις πάνω στα φιλοσοφικά ρεύματα και τις φιλοσοφικές τάσεις της Παλαιολόγιας έποχής. Ιδιαίτερα άπασχόλησαν οι σχέσεις Όρθοδοξίας και Άδικής Θεολογίας στην περίοδο αυτή.

9. Βυζαντινή Άρχιτεκτονική. Οι έργασίες του τομέα αυτού, με στοιχεία άρκάδανα έπείσημαν τη σημασία και τό ρόλο της άρχιτεκτονικής της Κωνσταντινούπολης στη μεσοβυζαντινή και ύστερη περίοδο καθώς και τις επιδράσεις της στα έπαρχιακά και γειτονικά πολιτιστικά κέντρα. Για πρώτη φορά μέσα στα πλαίσια της άρχιτεκτονικής έξετάστηκαν καινούργια θέματα, όπως, οι πόλεις και τα χωριά στο Βυζάντιο - πολεοδομικός σχεδιασμός τους και άρχιτεκτονική — που με την έμπεριστατωμένη και τεκμηριωμένη άνάλυση στοιχείων συγκέντρωσαν τό ένδιαφέρον και την προσοχή των συνέδρων.

10. Βυζαντινή τέχνη, προέλευση και επιδράσεις. Στον τομέα αυτό έξετάστηκαν ή συμβολή της έλληνιστικής κληρονομιάς στη διαμόρφωση της βυζαντινής τέχνης και οι επιδράσεις της τέχνης της Πρωτεύουσας στη δημιουργία καλλιτεχνικού ύφους στις άνατολικές περιφέρειες, Γεωργία και Άρμενία. Οι δύο εκθέσεις, πάνω στους θησαυρούς της Γεωργίας και σε άρμενικά χειρόγραφα, άποδεικνύουν και τεκμηριώνουν τό ρόλο αυτό. Μνημειακή ζωγραφική, χειρόγραφα, έργα γλυπτικής άποτέλεσαν θέματα άνακοινώσεων, στις όποιες ήταν πάντα φανερή ή χρονολογική άπόδοση τους και ή προσπάθεια παρουσίασης του πολιτιστικού και κοινωνικού περιβάλλοντος που τό δημιούργησε.

11. Τέλος, ό Μεταβυζαντινός Έλληνισμός και οι σχέσεις του με τη Δύση μέχρι τό 1800, άποτέλεσαν τα θέματα ενός ξεχωριστού τομέα. Έδώ έξετάστηκαν και άναπτύχθηκαν άπόψεις πάνω στις κοινωνικές δομές του Νέου Έλληνισμού, στις σχέσεις Όρθοδοξίας και Προτεσταντισμού και στην άνθηση των έλληνικών γραμμάτων στη Δύση. Χειρόγραφα, βιβλία, εκδόσεις και εκδοτικοί οίκοι, νεοελληνικές μεταφράσεις, μνημεία και έργα μεταβυζαντινής τέχνης και άρχιτεκτονικής υπήρξαν μερικά από τα έπί μέρους θέματα του τομέα αυτού.

Κατά τη διάρκεια του Συνεδρίου Λει-

τούργησαν σε χώρους του Hofburg: έκθεση βιβλίου, με τις τελευταίες εκδόσεις στο χώρο της Βυζαντινολογίας, έκθεση φωτογραφιών από τις έργασίες της Tabula Imperii Byzantini, καθώς και έκθεση γραμματοσήμων με τόν τίτλο «Χριστιανική τέχνη της Άνατολής». Με την εύκαιρία του 16ου Βυζαντινολογικού Συνεδρίου τά αύστριακά ταχυδρομεία κυκλοφόρησαν ένα γραμματόσημο με την παράσταση της Άγίας Τριάδας (άπό τόν κώδικα suppl. gr. 52 f. 1 της Έθνικής Βιβλιοθήκης της Αύστριας). Έπίσης την 1η μέρα του συνεδρίου κυκλοφόρησαν τρεις ειδικόί φάκελλοι με ειδικές σφραγίδες και παραστάσεις από χειρόγραφα της Έθνικής Βιβλιοθήκης, που σκοπό είχαν να δείξουν από τη μία μεριά τη μακρόχρονη σχέση μεταξύ των δύο μεγάλων πολιτισμών του Βυζαντίου και της Δύσης και από την άλλη τη στενή έπαφή μεταξύ Βυζαντίου και ολαβικών λαών. Έπίσης, είχαν οργανωθεί στην πόλη της Βιέννης οι παρακάτω ένδιαφέρουσες και αξιόλογες εκθέσεις:

1. Βυζάντιο και Δύση.

Άρμενικά χειρόγραφα της Άδελοφότητας Μεγχιταριστών Βιέννης (Έθνική Βιβλιοθήκη της Αύστριας, Josefsplatz 1).

Η έκθεση αυτή έγινε στην έπίσημη αίθουσα τελετών της Έθνικής Βιβλιοθήκης και περιλάμβανε χειρόγραφα και πολύτιμα παλαιά βιβλία

της Βιβλιοθήκης, καθώς και μία επιλογή σαράντα εικονογραφημένων άρμενικών χειρογράφων. Οι άρμενικές μικρογραφίες, όπως είναι γνωστό, δέχθηκαν επιδράσεις από τη Βυζαντινή και Περσική τέχνη, εξαιτίας της γεωγραφικής θέσης της Άρμενίας μεταξύ των δύο μεγάλων αυτών πολιτισμών, αλλά ωστόσο δεν λείπουν και οι δυτικές επιδράσεις που έφθασαν μέσω των Σταυροφόρων και επηρέασαν την τέχνη της μακρινής αυτής περιοχής της Χριστιανικής Ανατολής. Αυτός είναι και ο λόγος που έκτιθενται τα χειρόγραφα ετούτα στα πλαίσια της έκθεσης «Βυζάντιο και Δύση».

SCHATZKAMMER
GEORGIEN

2. Οι θησαυροί της Γεωργίας (Πολιτιστικό κέντρο, Karlsplatz 5, Βιέννη).

Τά αντικείμενα της έκθεσης αυτής προέρχονται από το Μουσείο Τέχνης του Tbilisi. Μπροστά στα χρυσά και έλεφαντοστίνη μικροαντικείμενα, τις χειμευτές εικόνες, τά σκεύη, καθώς και τά χρυσοκέντητα έκκλησιαστικά άμφια ξεχνούμε την τραγική ιστορία της χώρας αυτής. Ή ύψηλή ποιότητα τους θυμίζει έργα Βυζαντινής τέχνης, τή σφραγίδα της οποίας φέρουν, και είναι έφωδύλη της αΐδας μ' αυτά. Τά έργα αυτά δείχνουν όλη την εύαισθησία και αγάπη του γεωργιανού λαού για τό ώραιό και μάς ύπενθυμίζουν τίς λογοτεχνικές και φιλοσοφικές του επιδόσεις.

3. Έκθεση αντικειμένων καθημερινής χρήσης της συλλογής Menil (Μουσείο Λαϊκής Τέχνης, Heldenplatz, Βιέννη).

Ή έκθεση αυτή μέ τά έργαλεία άσφάλειας ύπήρξε μία συμβολή στη μελέτη του ύλικού καθημερινού πολιτισμού του Βυζαντίου και πρέπει να τή δούμε σάν μέρος της καθημερινής ζωής στό Μεσαίωνα, όπως και στη δική μας εποχή. Ό μεγάλος αναλαφρητισμός, οι δύσκολες συγκοινωνίες, ή πρωτόγονη τεχνολογία άσφάλειας, οι κυβερνητικοί θεσμοί και ή άνασφάλεια της κεντρικής έξουσίας δημιούργησαν στους Βυζαντινούς ένα όλόκληρο φάσμα άναγκών άσφάλειας.

Ή έκθεση αυτή δίνει μία πρώτη προσπάθεια προσέγγισης του άπιαστου αυτού θέματος της Βυζαντινής κοινωνίας. Περιλάμβανε τρεις ξεχωριστούς τύπους έργαλείων σχεδιασμένων για τή διατήρηση της καθημερινής άσφάλειας: Κλειδαριές, κλειδιά, σφραγίδες και έπίσημα βάρη. Τό ύλικό της έκθεσης προερχόταν από τήν πλούσια συλλογή του Ίδρύματος Menil στό Χιούστον του Τέξας.

4. Συλλογή Εικόνων του Μουσείου Τέχνης της Βιέννης (Μουσείο Τέχνης της Βιέννης, Burgring 5).

Μέ τήν εύκαιρία του συνεδρίου ή

συλλογή των εικόνων, πλουτισμένη μέ μερικά αντικείμενα της έλληνορωμφοδόξης έκκλησίας της Βιέννης, άνοιξε στό κοινό για ένα μήνα περίπου.

Neugriechische Literatur im Okzident (1941-1980)

Buchausstellung

Veranstaltet von der Kulturstiftung des Nationalfonds
für Akademische Austauschdienste, Bonn.

24 September - 10 Oktober 1981

1030 - 1200 U.a.

ÖSTERREICHISCHE AKADEMIE DER WISSENSCHAFTEN

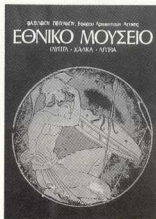
Stoa 1, 1. - 3. Stockwerk Platz 1

5. Τά Νεοελληνικά Γράμματα στη Δύση

(Ίσόνγιο του Ύπουργείου Έπιστημών και Έρείνης). Παράλληλα μέ τίς εργασίες του 16ου Διεθνούς Βυζαντινολογικού Συνεδρίου, άλλες έκδηλώσεις είχαν οργανωθεί στη Βιέννη από άλλους φορείς, όπως μία διάλεξη για τόν Σικελιανό και ή έκθεση λογοτεχνικών βιβλίων μεταφρασμένων, τό τελευταία σαράντα χρόνια (1941-1980), σέ γλώσσες της Δυτικής Εύρώπης. Σκοπός της έκθεσης αυτής, που πριν λίγο καιρό είχε φιλοξενηθεί στό Πνευματικό κέντρο του Beaubourg, στό Παρίσι, είναι νά πληροφορήσει και νά ενημερώσει τούς ενδιαφερόμενους, για τά Νεοελληνικά Γράμματα, και νά τονίσει τήν πνευματική παρουσία και συμβολή της Έλλάδας στόν σύγχρονο πολιτισμό.

Μαρία Καμπούρη-Βαμβούκου
Βυζαντινολόγος

BIBΛΙΑ

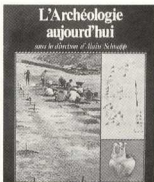

Ήθνικό Μουσείο, Γλυπτά - Χαλκά - Άγγεία
Βασίλειος Πετράκος
Κλειώ 1981, Άθήνα

Κυκλοφόρησε πρόσφατα οδηγός του Ήθνικού Άρχαιολογικού Μουσείου, με πλούσια εικονογράφηση, γραμμένος από τον Ήφορο Άρχαιοτήτων Άττικής Β. Πετράκο. Περιέχει τά χαρακτηριστικότερα έργα από όδές τις συλλογές (γλυπτά, χαλκά,

άγγεία) πού έκτίθενται στίς αίθουσες του Μουσείου καί ακόμα τή συλλογή γλυπτών ρωμαϊκής έποχής, όχι ιδιαίτερα γνωστής στό πλατύ κοινό. Ή χρονολογική σύνοψη καί οι σύντομες πληροφορίες πού τό διάστημα πού ξεκινά από τούς προϊστορικούς χρόνους καί φτάνει μέχρι τό τέλος του άρχαίου κόσμου δίνουν τήν εύκαιρία στόν έπισκέπτη νά σταθεί καί νά θαυμάσει τά έργα έκείνα πού σφράγισαν τήν πορεία τής άρχαίας έλληνικής τέχνης.

L' archéologie aujourd' hui (Ή άρχαιολογία σήμερα) Alain Schnapp

Στήν έργασία αύτή παρουσιάζονται όρισμένες σύγχρονες άπόψεις καί προβλήματα τής άρχαιολογίας. Σ' ένα πρώτο μέρος (5 άρθρα γραμμένα από 5 έπιστήμονες) δίνονται οι βασικές άρχές πού διέπουν μία σύγχρονη άνασκαφή: άνάλυση στρωματογραφίας, ταξινόμηση πληροφοριών (δεδομένων) τόσο επί τόπου όσο καί στό έργαστήριο, συντήρηση/διάτρηση. Στό δεύτερο μέρος (4 άρθρα) γίνεται ή άνάλυση τής σχέσης άνάμεσα σέ φιλολογικές πηγές καί σέ άρχαιολογικά εύρήματα. Τέλος, τό τρίτο μέρος του βιβλίου (3 άρθρα) άφιερώνεται στήν εξέταση όρισμένων διαδικασιών τής άρχαιολογικής σκέψης. Τό βιβλίο αύτό μέ 12 άρθρα καί μία εισαγωγή, γραμμένη από τόν Α. Schnapp, παρουσιάζει τίς δυνατότητες πού προσφέρονται σήμερα στόν άρχαιολόγο - έρευνητή.
Hachette 1980, Paris

Άθηναϊκά μελανόμορφα άγγεία John Boardman

Μετάφραση Όλγας Χατζήναστας
οίου, Καρδαμίστα 1980, Άθήνα
Στίς 280 περίπου σελίδες αύτού του

δελτίο συνδρομής

Νά άποσταλεί συμπληρωμένο καί συνοδευμένο από τό αντίτιμο τής συνδρομής στό γραφείο του περιοδικού **ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ** όδός Άδριανού 72, Άθήνα τ.τ. 117, τηλ. 325.32.46

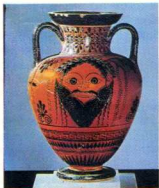
Ή επιθυμία νά έγγραφώ συνδρομητής γιά ένα χρόνο — 4 τεύχη — από τό τεύχος άριθμ....

Συνδρομή έσωτερικού: Δρχ. 1.000, Όργανισμών καί Ν.Π.Δ.Δ.: Δρχ. 1.500, Έξωτερικού (άεροπ.): Εύρώπη \$ 20, Άμερική — Καναδάς \$ 22, Αύστραλία \$ 24.

Τρόπος πληρωμής: Ταχυδρομική ή τραπεζική έπιταγή στό περιοδικό **ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ** Άδριανού 72, Άθήνα τ.τ. 117.

Ή επώνυμο	Όνομα
Όδός	Άριθμός
Πόλη	Χώρα
Τ.Τ.	
Ήμερομ.	Υπογραφή

βιβλίου, του οποίου η αγγλική έκδοση είναι του 1974, δίνονται με άρτια εικονογράφηση τα κύρια στοιχεία των μελανόμορφων αγγείων και της ιστορίας τους. Τα μελανόμορφα αγγεία είναι μία από τις σημαντικότερες πηγές γνώσης της ελληνικής μυθολογίας και τέχνης. Ο συγγραφέας προσφέρει ένα εγχειρίδιο, για το σπουδαστό και γι' αυτόν που ενδιαφέρεται ιδιαίτερα για τα αγγεία, που επιτρέπει να γνωρίσουμε τις τεχνικές και τους πιά μεγάλους ζωγράφους μελανόμορφων αγγείων, και βοηθά να αναγνωρίζουμε τις σκηνές που παριστάνουν.

γεία είναι μία από τις σημαντικότερες πηγές γνώσης της ελληνικής μυθολογίας και τέχνης. Ο συγγραφέας προσφέρει ένα εγχειρίδιο, για το σπουδαστό και γι' αυτόν που ενδιαφέρεται ιδιαίτερα για τα αγγεία, που επιτρέπει να γνωρίσουμε τις τεχνικές και τους πιά μεγάλους ζωγράφους μελανόμορφων αγγείων, και βοηθά να αναγνωρίζουμε τις σκηνές που παριστάνουν.

Ancient Greece from the Air (‘Η άρχαία Έλλάδα από ψηλά) R.V. Schoder

Thames and Hudson 1974, London

Το βιβλίο αυτό μεταφράστηκε και στά γαλλικά: «La Grèce antique vue du ciel», Seghers 1975, Paris.

Μ' όλο που πέρασαν περίπου δέκα χρόνια από τότε που κυκλοφόρησε το βιβλίο αυτό, παραμένει ένας εξαιρετικός οδηγός των πιο σημαντικών αρχαιολογικών χώρων της Ελλάδας που παρουσιάζονται όπως τους έβλεπαν οι θεοί: από ψηλά. Η αεροφωτογραφία δεν είναι μόνο μία «άλ-

λη ματιά», στο γύρω κόσμο, που μάς αποκαλύπτει τη σχέση των αρχιτεκτονικών με το περιβάλλον τους, είναι και μία «χαρά των όφθαλμών» για όσους αγαπούν τον τόπο αυτό και τις ομορφίες του. Παραθέτουμε δύο παραδείγματα, το πρώτο από την ‘Επίδαυρο για την οποία γίνεται μία περιγραφή του θεάτρου και δίνονται δύο φωτογραφίες — η μία από τις οποίες είναι παρμένη κάθεται επάνω από την ορχήστρα του θεάτρου. Το δεύτερο παράδειγμα είναι το κάστρο του Γλά, όχυρο χτισμένο πάνω σ' ένα λόφο, άλλοτε νησί στη λίμνη της Κωπαΐδας, και χρονολογείται στους 14ο - 12ο αϊ. π.Χ.

subscription

To be mailed completed and accompanied by the remittance value to **ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ Magazine**, 72 Adrianou str., Athens T.T. 117, Greece, tel. 325.32.46

I would like to subscribe to your publication for 1 year — 4 issues — from issue No....

Subscription price: Greece \$ 17, Organizations \$ 25, Europe \$ 20, USA - Canada \$ 22, Australia \$ 24.

Payment: money order or bank manager's check to **ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ Magazine**, 72 Adrianou Str., Athens T.T. 117 GREECE.

Surname Name
Street - No City
Country Mail-code
Date Signature